

Aan de gemeenteraad
cc commissieleden
cc pers

DATUM 28 oktober 2025
ZAAKNUMMER 1886759
BEHANDELD DOOR Norine Terpstra
TELEFOON +31356291197
UW KENMERK
BIJLAGEN geen
BETREFT Toezegging onderzoek naar gratis bibliotheekpas met
boetevrije regeling tot 27 jaar

Geachte raadsleden,

In de gemeenteraadsvergadering van 2 april 2025 is toegezegd ([T25-032](#)) nader onderzoek te doen naar een gratis bibliotheekpas met een boetevrije regeling tot 27 jaar en de financiële consequenties hiervan. Hierbij informeren wij u over de uitkomsten van dit onderzoek, die we in samenspraak met de Openbare Bibliotheek en Volksuniversiteit Hilversum (hierna: de bibliotheek) hebben opgesteld.

Lidmaatschap tot 27 jaar

In heel Nederland is het lidmaatschap van de bibliotheek gratis voor kinderen en jongeren t/m 17 jaar. Op dit moment betalen jongeren van 18 t/m 21 jaar bij de Bibliotheek Hilversum € 20,- per jaar voor een lidmaatschap. Vanaf 22 jaar zijn er twee abonnementsvormen: bij 'Basis' betaalt men € 54,- per jaar, het lidmaatschap 'Top' is € 70,- per jaar en zonder boetegelden.

In september 2025 waren het aantal lidmaatschappen in de leeftijdscategorieën 18 tot en met 26 jaar:

- 18 t/m 21 jaar: 377 leden;
- 22 t/m 26 jaar: 692 leden.

De Bibliotheek Hilversum ziet, net als veel bibliotheken in Nederland, dat het lastig is om de doelgroep 18-30 jaar vast te houden. Zodra jongeren van 18 jaar moeten gaan betalen, beëindigen ze veelal hun lidmaatschap. Een deel komt op latere leeftijd weer terug.

Te laat-gelden

Voor te laat ingeleverde materialen wordt € 0,25 per item per dag in rekening gebracht, met uitzondering bij het Top-abonnement. De te laat-gelden worden ook in rekening gebracht bij kinderen en jongeren t/m 17 jaar, die gratis lid zijn.

De Bibliotheek Hilversum ziet vooral dat deze boetes tot problemen leiden: de boetes leveren de meeste discussie op met de bibliotheekmedewerkers aan de balie. Ook horen de medewerkers regelmatig dat kinderen van hun ouders niet meer mogen lenen omdat ze teveel boetes veroorzaken. Ondanks dat deze kinderen en jongeren tot 18 jaar gratis kunnen lenen, hebben de boetes dus een negatief effect op hun gebruik van de bibliotheek. Deze problematiek wordt landelijk door bibliotheken ervaren, en vaak als reden gegeven bij het afschaffen van boetes door bibliotheken.

Financiële consequenties

Een gratis lidmaatschap en het afschaffen van te laat-gelden betekenen minder inkomsten voor de Bibliotheek Hilversum. De contributie-inkomsten op basis van de ledenaantallen in september 2025 in de categorie 18 t/m 26 jaar is ongeveer € 45.000,- op jaarbasis. In 2024 ontving de bibliotheek ongeveer € 22.000,- inkomsten aan boetegelden. Dit is niet uit te splitsen naar leeftijdscategorie. De bibliotheek vermoedt dat ongeveer 70%, ofwel € 15.400,-, uit boetes voor de jeugd en 30% uit boetes voor volwassenen bestaat. Op basis hiervan verwachten we dat het invoeren van een gratis lidmaatschap met een boetevrije regeling tot en met 26 jaar ongeveer € 60.400,- op jaarbasis kost.

Binnen de begroting Cultuur is er op dit moment geen ruimte voor het opvangen van deze kosten. In uw oorspronkelijke motie verwijst u als mogelijke dekking naar het extra bedrag per inwoner welke het Rijk per 2025 beschikbaar stelt aan gemeenten, in het kader van de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken. Deze middelen worden binnen onze gemeente echter al aangewend voor het realiseren van de nieuwe bibliotheek in de Gooische Brink. De gelden maakten onderdeel uit van de besluitvorming over de nieuwe bibliotheek, met als meest recente de ['Tweede borgstelling ten behoeve van aanvullende lening realisatie nieuwe bibliotheek'](#) en hierbij horende businesscase waarover uw raad op 16 oktober 2024 besloot. Zonder deze middelen is de businesscase voor de nieuwe bibliotheek niet meer sluitend.

We hebben begrepen dat andere bibliotheken in Nederland het verlies aan inkomsten uit contributie en boetes deels (verwachten te) dempen in hun exploitatie, bijvoorbeeld met een lichte verhoging van de contributiegelden, de verwachting dat bij het afschaffen van boetes het aantal betalende leden groeit en de verwachting dat bij meer leden het gebruik van betaald aanbod hoger wordt. In Hilversum geldt dat onze bibliotheek in een enerverende periode zit met de aanstaande verhuizing naar de Gooische Brink. Wij vinden het daarom niet wenselijk om in deze fase nog meer veranderingen aan de bibliotheek te vragen, die consequenties voor de exploitatie hebben die van tevoren niet met zekerheid zijn te voorspellen. Het heeft onze voorkeur eerst een volledig boekjaar van de exploitatie van de nieuwe bibliotheek te doorlopen, voordat dit wordt overwogen. Dit betekent op z'n vroegst in 2028. Bijkomend voordeel hiervan is, dat er tegen die tijd meer bekend zal zijn over de effecten in andere steden die soortgelijke regelingen invoerden en dat deze mee kunnen worden genomen in de besluitvorming.

BTW-risico

Belangrijk punt van aandacht bij het aanbieden van een gratis lidmaatschap is dat dit leidt tot een risico op verlies van het recht van BTW-aftrek. Omdat er geen vergoeding tegenover staat, ziet de fiscus dit als een niet-economische activiteit. Op basis van jurisprudentie bestaat hiervoor in beginsel geen recht op btw-aftrek. Wij hebben begrepen dat bibliotheken die een gratis lidmaatschap invoerden hiervoor met hun gemeenten mitigerende maatregelen hebben genomen, en dat die weliswaar de kans dat het risico zich voordoet verlagen maar niet volledig uit kunnen sluiten.

De mitigerende maatregelen zijn deels afhankelijk van lokale omstandigheden. Vooralsnog hebben wij dit daarom niet tot in detail uitgezocht, omdat dit de nodige capaciteit van o.m. juristen en fiscalisten vraagt. Mocht op een moment worden besloten dat een gratis lidmaatschap wenselijk is, dan is dit een kwestie die met prioriteit nader moet worden onderzocht.

Conclusie

Een gratis lidmaatschap kan bijdragen aan het beter vasthouden van jongeren in de leeftijd 18 t/m 26 jaar. En het afschaffen van boetes neemt naar verwachting een drempel weg om actief gebruik te maken van de bibliotheek, ook op de leeftijden waarop een lidmaatschap nu al gratis is. Het inrichten van een gratis lidmaatschap tot 27 jaar met boetevrije regeling, betekent dat de bibliotheek minder inkomsten aan contributie en te laat-gelden ontvangt. Binnen de begroting Cultuur is er op dit moment geen ruimte om dit te compenseren. Ook willen wij in deze al spannende tijd vanwege de aanstaande verhuizing nu geen onzekerheden aan de exploitatie van de bibliotheek toevoegen. Wanneer de bibliotheek op de nieuwe locatie stabiel draait, kan wellicht een heroverweging plaatsvinden.

Wij beschouwen toezegging [T25-032](#) hiermee als afgehandeld.
Vertrouwende erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris,

de burgemeester,

mr. C.P. Torres Barrera

dr. ir. G.M. van den Top